Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 85/2024 vp)

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet (työsuojeluviranomainen) kiittävät mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Työsuojeluviranomainen katsoo, että valmistelun kuluessa lakiesitys on muuttunut työsuojeluviranomaisen lausuntopalautetta vastaavaan suuntaan.

Valvonnan kannalta keskeisinä huomioina esitetään seuraavaa:

Sopimiskyvykkyys

Työsuojeluviranomainen ei ota kantaa siihen tulisiko sopimisoikeutta laajentaa luottamusvaltuutetun suuntaan, mutta pitää kuitenkin toimivana ratkaisuna valittua edustuksellisuutta, jolloin sopimiskompetenssi on määrätty enemmistön valitsemalle, lain turvaamalle edustajalle. Vastinpariksi lainsäädännöllä tulee varmistaa luottamusvaltuutetun osaaminen ja tosiasiallinen mahdollisuus ja kyky ymmärtää sovittavan kokonaisuuden merkitys. Työsuojeluviranomainen kantaa huolta sekä luottamusvaltuutettujen, mutta myös järjestäytymättömien työnantajien osaamisen tasosta ja näkee, että muutos lisää työsuojeluviranomaisen neuvontapalvelun ja viestinnän roolia paikallisen sopimisen kysymyksissä.

Sopimusten toimittaminen työsuojeluviranomaiselle, valvonta ja laiminlyöntimaksu

Työsuojeluviranomainen katsoo, että lisäämällä lakiin sopimusten toimittamisvelvollisuus, mahdollistetaan niiden tehokas valvonta. Ilman toimittamisvelvollisuutta valvonnan kohdentaminen ja sisällöllinen kontrolli olisi mahdotonta. Niin ikään tehosteeksi asetettu laiminlyöntimaksumahdollisuus on kannatettava ja on harmoniassa muiden työsuojeluviranomaisen laiminlyöntimaksuasioiden kanssa niin prosessuaalisesti kuin tarkoituksellisesti (vrt. lähetettyjen työntekijöiden laiminlyöntimaksut ilmoitusvelvollisuuden tehostamiseksi).

Työsuojeluviranomainen kiinnittää lainsäätäjän huomiota siihen, että sopimukset ovat lähtökohtaisesti julkisia, kun ne on toimitettu viranomaiselle. Asiassa ei nähdäksemme ole säädetty erityistä salassapitoa, vaan salassapito määräytyy julkisuuslain mukaan.

Niin ikään esitys ei ota kantaa siihen, mikä merkitys on jo tehdyillä paikallisilla sopimuksilla. Toisin sanoen jo nykyisellään on voinut sopia tietyistä asioista (mm. työaikalain säännöllisen työajan järjestämistavat) yleissitovana noudatettavan työehtosopimuksen perusteella. Olisi tärkeä ottaa kantaa siihen, mikä merkitys näillä on toimitusvelvollisuuden ja sitä myötä mahdollisen laiminlyöntimaksun näkökulmasta. Nyt esitetty siirtymäsäännös ei nähdäksemme ota asiaan riittävästi kantaa.

Lähetetyt työntekijät

Työsuojeluviranomainen pitää riittävinä niitä muutoksia, joita esitetään lakiin lähetetyistä työntekijöistä. Muutoksella voidaan turvata yhdenmukainen kohtelu myös kansainvälisten velvoitteiden ja työvoiman vapaan liikkuvuuden näkökulmasta. Siitä huolimatta työsuojeluviranomainen kiinnittää lainsäätäjän huomiota siihen, että lähetettyjen työntekijöiden tosiasiallinen mahdollisuus omaksua suomalainen sopimiskulttuuri ja toisaalta suhteuttaa se suomalaiseen tasoon, on huomattavasti heikompi kuin Suomessa vakituisesti toimivilla yrityksillä ja työntekijöillä. Tällä voi olla vaikutusta työntekijöiden hyväksikäyttöön ja toisaalta yritysten välisen kilpailun vääristymiseen.

Työsuojeluviranomaisen resurssien turvaaminen

Työsuojeluviranomainen katsoo ensiarvoisen tärkeäksi, että mikäli sopimisen painopistettä muutetaan työehtosopimusosapuolten valvonnan alta viranomaisvalvontaan, työsuojeluviranomaisen resurssit turvataan henkilöstön osaamisen lisäämiseksi, laadukkaan ohjauksen ja neuvonnan ylläpitämiseksi sekä tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi. Mikäli työsuojeluvalvonnan resursseissa ei huomioida näin merkittävän lainsäädäntökokonaisuuden vaikutusta viranomaisen resurssitarpeeseen, saattaa se osaltaan vaikuttaa joko lain toimeenpanon tehokkuuteen tai muun valvonnan supistuessa työntekijöiden turvallisuuden ja työn terveellisyyden valvontaan tai muihin reilun työelämän valvonnan edellytyksiin.

Lisätietoja Lakimies Aki Eriksson, puh. 0295 018 175

Johtajan sijainen,
Ylitarkastaja Tuija Vähänen-Koivuluoma

Lakimies Aki Eriksson

Jakelu Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, TyV@eduskunta.fi

Tämä asiakirja LSAVI/15210/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSAVI/15210/2024 har godkänts elektroniskt

Vähänen-Koivuluoma Tuija H 16.09.2024 08:07

Eriksson Aki 16.09.2024 08:05